ISNN 3030-3907

2026/3
VOLUME 7

DEVELOPMENT OF SCIENCE

ILMIY JURNAL

Development of science

Ilmiy jurnal

2026/3 VOLUME 7

ISSN 3030 -3907

Ilmiy jurnal OAK rayosatining 2024 yil 27 sentabrdagi 361-son qaroriga asosan 02.00.00 kimyo fanlari hamda 2025 yil 12 fevral 367- son qaroriga asosan 05.00.00 texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

BOSH MUHARRIR:
Temirov Alisher Hoshim o‘g‘li – texnika fanlari falsafa doktori (PhD),Dotsent.
TAHRIRIYAT KENGASH RAISI:
Fozilov Sadriddin Fayzullayevich – texnika fanlari doktori, professor
TAHRIRIYAT KENGASH A’ZOLARI

TEXNIKA FANLARI/ TECHNICAL SCIENCES/ ТЕХНИЧЕСКИЕ НАУКИ

Bozorov G‘ayrat Rashidovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Abdurahmonov Olim Rustamovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Adizov Bobur Zamirovich
O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Umumiy va noorganik kimyo instituti, professor
Hayitov Ruslan Rustamjonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Jumayev Qayum Karimovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Berdiyev Dorob Murodovich
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti, professor
Maxmudov Rafiq Amonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Tilloyev Lochin Ismatilloyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Raxmonov Qahramon Sanakulovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Barakayev Nusratullo Rajabovich
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti, professor.
Jo‘rayev Xayrullo Fayziyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Panoyev Erali Rajabboyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Ataullayev Sherzod Nabiullyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Murodov Malik Negmurodovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Axmedova Ozoda Bahronovna
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti.
Safarov Bahri Jumayevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Xaydarov Axtam Amonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Safarov Jasur Alijon o‘g‘li
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Асадова Раъно Дилмуратовна
Тошкент Давлат техника университети доценти

KIMYO FANLARI/ CHEMICAL SCIENCES/ ХИМИЧЕСКИЕ НАУКИ

Axmedov Voxid Nizomovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Umarov Baqo Bafoyevich
Buxoro Davlat Universiteti, professor
Kodirov Abduaxad Abduraximovich
Qarshi davlat Universiteti, professor
Qurbonov Mingniqul Jumagulovich
Qarshi davlat Universiteti, dotsent
Turemuratov Sharibay Naurizbaevich
O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Qoraqalpog‘iston bo‘limi Bosh ilmiy kotibi, professor
Tursunov Kaxor Shonazarovich
Qarshi davlat Universiteti, professor
Do‘stov Hamro
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Panoyev Nodir Shavkatovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Olimov Bobur Bahodir o‘g‘li
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Kasimov Sherzod Abduazimovich
Termiz Davlat Universiteti, professor.
Aliqulov Rustam Valiyevich
Termiz Davlat Universiteti, professor
Tropov Xamza Tursunovich
Samarqand Davlat Universiteti, professor

IQTISODIYOT FANLARI/ ECONOMICS/ ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ

Nizamov Aslitdin Badreddinovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Boboyev Akmal Choriyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Ergashxojayeva Shaxnoza Djasurovna
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, professor
Saidaxmedova Nodira Ilxomovna
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, professor
Muxsinov Bekzod Toxirovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Shakarov Qulmat Ashirovich
Renessans ta'lim universiteti,dotsent.
Jumaeva Zulfiya Qayumovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Norova Salomat Yusupovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Avezova Shaxnoza Maxmudjonovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Jalilov Jamshid G‘anijonovich
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, dotsent
Xasanova Gulruh Djumanazarovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.

PEDAGOGIKA FANLARI/ PEDAGOGICAL SCIENCES / ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

Siddiqova Sadoqat G‘afforovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Zoyirov Erkin Xalilovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, DSc, professor
Gaffarov Feruz Hasanovich
Puchon Universiteti, *professor*
Ruziyev Davron Yuldashevich
Buxoro Davlat Universiteti, professor
Muradova Firuza Rashidovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Yunusova Gulandon Samiyevna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
To‘xtayeva Zebo Sharifovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Navro‘zova Gulchixra Nigmatovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Uzoqova Laylo Polvonovna
Buxoro muhandislik – texnologiya instituti, dotsent.
To‘raqulova Marjona Qiyom qizi
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Muradova Zarina Rashidovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Murodov Sanjar Aslonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Shodiyev Jahongir Jo‘raqulovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent
Gaffarov Laziz Hasanovich
Buxoro muhandislik – texnologiya instituti, dotsent.

Tahririyat a’zolarning to‘liq ro‘yxati jurnalning www.devos.uz saytida keltirilgan.

Tahririyat hay’ati a’zolarining tarkibini o‘zgartirish hamda qo‘shimcha kiritish yoki tahririyat a’zoligidan chiqarish bosh muharrir tomonidan amalga oshiriladi.

ISSN 3030-3907

Development of science ilmiy jurnali 2024 yil 15 aprel kuni №256445 sonli guvohnoma bilan Davlat ro‘yxatidan o‘tgan.

To‘plam elektron ko‘rinishda (pdf formatida) mualliflarga taqdim etiladi. To‘plamga kiritiladigan maqolalarning mazmuni, ulardagi statistik ma’lumotlar va me’yoriy hujjatlarning to‘g‘riligiga hamda har qanday fikr - mulohazalarga mualliflarning o‘zlari mas’ul hisoblanadilar. Talablarga javob bermaydigan maqolalar to‘plamga kiritilmaydi. Tashkiliy qo‘mita maqola matnini qisqartirish, qisman tuzatish kiritish, seksiyalarga joylashtirish huquqiga ega.

ISSN 3030-3907

KONGRUENTLIK KOMPETENSIYASI VA UNI SHAKLLANTIRISH MEXANIZMLARI

Kamalova Dilobar Tairovna

Shahrisabz davlat pedagogika instituti Boshlang'ich ta'lim nazariyasi kafedrasi o'qituvchisi.

Аннотация. Мазкур мақолада конгруентлик компетенциясининг мазмун-моҳияти, унинг шахс ривожидаги аҳамияти ҳамда таълим жараёнида шакллантириш механизмлари таҳлил қилинган. Конгруентлик компетенцияси шахснинг ички қарашлари, ҳис-туйғулари ва ташқи хулқ-атвори ўртасидаги уйғунликни таъминловчи муҳим психологик-педагогик сифат сифатида асосланади. Шунингдек, бўлажак ўқитувчиларда мазкур компетенцияни ривожлантиришда инновацион педагогик технологиялар, интерактив методлар, рефлексив фаолият ва шахсга йўналтирилган ёндашувнинг ўрни очиб берилган. Тадқиқот натижасида конгруентлик компетенциясини шакллантиришга хизмат қилувчи самарали педагогик механизмлар тизими таклиф этилган.

Калит сўзлар: конгруентлик компетенцияси, шахс уйғунлиги, педагогик механизмлар, инновацион технологиялар, рефлексия, интерактив методлар, шахсга йўналтирилган таълим, коммуникатив кўникмалар, эмоционал интеллект, педагогик маҳорат.

Аннотация. В данной статье проанализированы сущность и содержание конгруентной компетенции, её значение в развитии личности, а также механизмы её формирования в образовательном процессе. Конгруентная компетенция обоснована как важное психолого-педагогическое качество, обеспечивающее гармонию между внутренними установками, чувствами и внешним поведением личности. Кроме того, раскрыта роль инновационных педагогических технологий, интерактивных методов, рефлексивной деятельности и личностно-ориентированного подхода в развитии данной компетенции у будущих педагогов. В результате исследования предложена система эффективных педагогических механизмов формирования конгруентной компетенции.

Ключевые слова: конгруентная компетенция, гармония личности, педагогические механизмы, инновационные технологии, рефлексия, интерактивные методы, личностно-ориентированное обучение, коммуникативные навыки, эмоциональный интеллект, педагогическое мастерство.

Abstract. This article analyzes the essence and content of congruence competence, its importance in personal development, and the mechanisms for its formation in

the educational process. Congruence competence is substantiated as an important psychological and pedagogical quality that ensures harmony between an individual's internal beliefs, emotions, and external behavior. The study also highlights the role of innovative pedagogical technologies, interactive methods, reflective activities, and a learner-centered approach in developing this competence among future teachers. As a result, an effective system of pedagogical mechanisms for the formation of congruence competence is proposed.

Keywords: congruence competence, personal harmony, pedagogical mechanisms, innovative technologies, reflection, interactive methods, learner-centered education, communication skills, emotional intelligence, pedagogical mastery.

KIRISH.

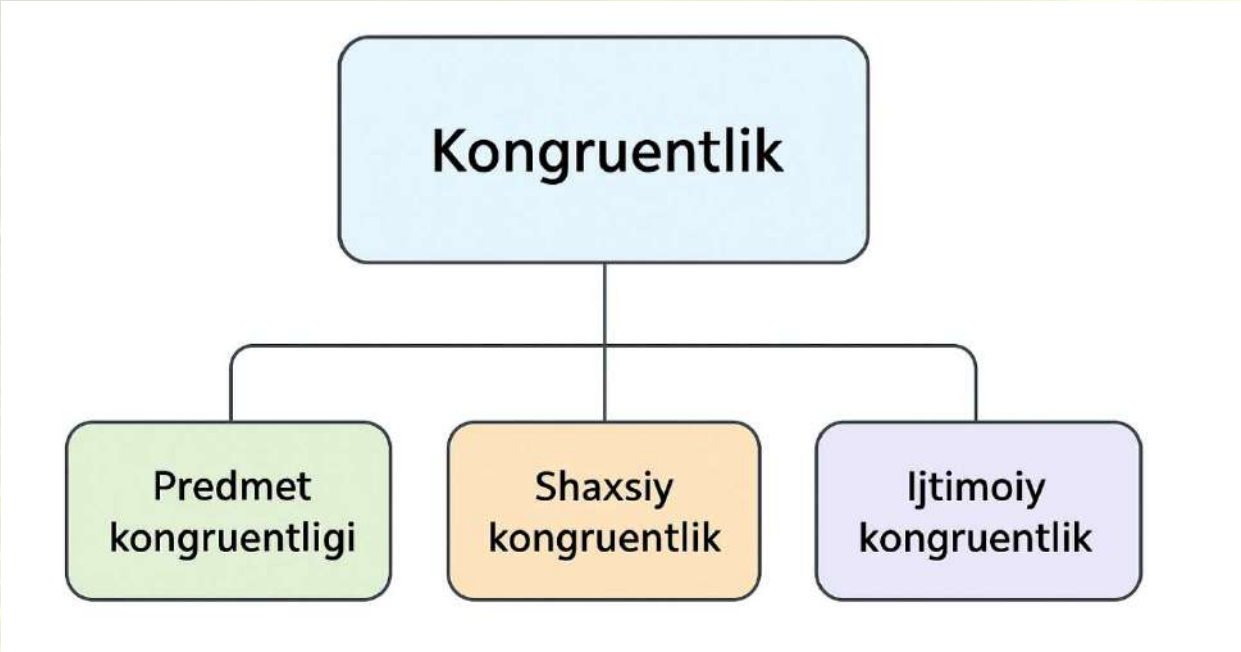
Hozirgi globallashuv va ta'lim tizimining modernizatsiyalashuvi sharoitida oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlash jarayoniga qo'yilayotgan talablar tubdan o'zgarib bormoqda. Zamonaviy jamiyatda pedagog nafaqat o'z fanini mukammal egallagan mutaxassis, balki o'zining ichki qadriyatlari, kasbiy faoliyati va ijtimoiy xulq-atvori o'rtasida uyg'unlikni ta'minlay oladigan, ya'ni kongruent shaxs sifatida namoyon bo'lishi zarur. Shu jihatdan, bo'lajak o'qituvchilarda kongruentlik kompetensiyasini rivojlantirish dolzarb pedagogik muammolardan biri sifatida e'tirof etilmoqda.

Pedagogik adabiyotlarda kongruentlik tushunchasi shaxsning ichki "Men"i, qadriyatlari va tashqi faoliyati o'rtasidagi moslik sifatida talqin qilinadi. Bu esa o'qituvchining kasbiy faoliyatida samimiylik, ochiqlik, ishonchlilik va refleksivlik kabi sifatlarning namoyon bo'lishiga xizmat qiladi. Shu bilan birga, kongruentlik kompetensiyasi pedagogning o'quvchilar bilan samarali muloqot o'rnatishi, ta'lim jarayonida psixologik qulay muhit yaratishi hamda o'z faoliyatini doimiy tahlil qilib borishida muhim ahamiyat kasb etadi.

Kongruentlik (congruence) tushunchasi shaxsga yo'naltirilgan ta'limning markaziy elementlaridan biridir. Pedagogik kontekstda kongruentlik o'qituvchi va o'quvchining o'quv jarayonidagi faoliyatlarining o'zaro mosligi, ya'ni o'quv jarayoni maqsadlari, metod va usullarining o'quvchining individual xususiyatlari va rivojlanish istiqbollari bilan uyg'unlashganligini anglatadi[2]. Kongruentlik ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi, pedagogik o'zaro ta'sirning humanistik yo'nalishini mustahkamlaydi va o'quvchilarda shaxsiy hamda ijtimoiy kompetensiyalarni rivojlantiradi.

Kongruentlik shaxsga yo'naltirilgan ta'limda quyidagi asosiy darajalarda namoyon bo'ladi(1-rasm):

ISSN 3030-3907

1-rasm. Kongruentlik darajalari

1. Predmet kongruentligi – o‘qituvchi va o‘quvchi bir xil o‘quv fani predmetiga e’tibor qaratadi. Bu daraja o‘quv jarayonida bilimning umumiy maqsad va mazmuni bo‘yicha moslikni ta’minlaydi. Shu tariqa, o‘qituvchi va o‘quvchi faoliyatining ma’lum bir ilmiy predmet doirasida uyg‘unlashuvi pedagogik jarayonning samaradorligini oshiradi.

2. Shaxsiy kongruentlik – o‘qituvchi o‘z pedagogik niyatlarini va shaxsiy qadriyatlarini samimiy ifodalaydi, o‘quvchi esa o‘z fikrini erkin bildirishga qodir bo‘ladi. Bu shaxslararo ishonch va ochiqlikni shakllantiradi, o‘quvchining ichki motivatsiyasini rag‘batlantiradi va uning shaxsiy rivojlanish potentsialini maksimal darajada ochishga imkon yaratadi.

3. Ijtimoiy kongruentlik – o‘quv jarayoni ijobiy pedagogik muhitga asoslangan bo‘lib, o‘quvchining jamoadagi faol sub’ekt sifatida o‘zini namoyon qilishini ta’minlaydi. Bu daraja o‘quvchining ijtimoiy qobiliyatlarini rivojlantiradi, hamkorlik va kommunikativ kompetensiyalarni oshiradi.

Kongruentlik, ya’ni o‘qituvchining ichki hissiyotlari bilan tashqi xulq-atvori o‘rtasidagi muvofiqlik, kasbiy salohiyatning muhim ko‘rsatkichi hisoblanadi. Kongruent pedagog o‘z hissiyotlarini anglaydi, ularni qabul qiladi va ularni ijobiy yo‘nalishda boshqara oladi. Bu holat o‘quvchida ham samimiyat, ishonch va psixologik xavfsizlik hissini shakllantiradi. Pedagogik amaliyotda kongruentlik bu nafaqat kasbiy kompetensiya, balki shaxsiy barqarorlik, ruhiy sog‘lomlik va ijtimoiy moslashuvning asosiy shartlaridan biridir. O‘qituvchi o‘z his-tuyg‘ularini anglay olgan va ularni tabiiy holda namoyon eta olgan taqdirda, ta’lim jarayoni haqiqiy insonparvar ruhda kechadi, o‘quvchilarda empatiya, ishonch va ijodiy

ISSN 3030-3907

faollikni rag‘batlantiradi. Bularning barchasi o‘qituvchining emotsional madaniyatini rivojlantirish zarurligini ko‘rsatadi.

Amaliyot shuni ko‘rsatadiki, o‘qituvchilardagi an’anaviy fikrlash, stereotip xulq va illyuzor pedagogik qarashlarni yengish odatiy leksiya yoki seminar mashg‘ulotlari orqali samarali amalga oshmaydi. Bu jarayonda faol ijtimoiy-psixologik o‘qitish usullari, xususan trening va refleksiv muloqot texnologiyalari yuqori natija beradi. Ular orqali o‘qituvchi o‘zining stereotip strategiyalarini anglash, o‘z-o‘zini tahlil qilish, shaxsiy “Men-obraz”ini qayta ko‘rib chiqish, emotsional holatini idora qilish va o‘zini boshqarish ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Zamonaviy ta’lim rivojlanishining o‘ziga xos jihati uning gumanistik yo‘nalishidir. Gumanistik yondashuv inson shaxsini markazga qo‘yish, uning betakrorligi, ichki imkoniyatlari va rivojlanish manbalarini ochib berishga qaratilgan. Bu g‘oyaning ildizlari K. Rodjers[8], A. Maslou[6] tomonidan yaratilgan gumanistik psixologiya nazariyasida yotadi.

Mazkur olimlar inson faoliyatini faqat irsiy omillar yoki tashqi muhit ta’siri bilan izohlab bo‘lmasligini ta’kidlab, har bir shaxsning individual rivojlanish yo‘li va ichki salohiyati mavjudligini asoslab berdilar. K. Rodjers ta’lim jarayoniga bir qator muhim tushunchalarni kiritdi: “shartsiz ijobiy munosabat”, “qabul qilish” va “kongruentlik”. Uning ta’kidlashicha, kongruentlik — bu pedagogning o‘quvchi shaxsiyatini uning real holatida, shubhasiz qabul qila olish qobiliyatidir. Rodjers ta’kidlaganidek:

“Men boshqani inson bo‘lishiga yordam beraman, agar men uni qabul qila olsam. Bu — uning hissiyotlarini, munosabatlarini, e’tiqodlarini, ya’ni uning o‘ziga tegishli bo‘lgan barcha jihatlarni qabul qilishni anglatadi. Va buning o‘zi katta qadriyatdir.”

Boshqaga nisbatan qadriyatli munosabat g‘oyasi so‘nggi yigirma yil ichida milliy pedagogikada ham faol ilmiy yo‘nalish sifatida shakllandi. Psixologiya va pedagogika fanlari ta’lim jarayonini insonparvarlik nuqtai nazaridan qayta talqin etmoqda (K.A. Abulxanova-Slavskaya[4], E.F. Zeyer[4], I.S. Kon[5], A.V. Mudrik[1], A.B. Orlov [7] va boshqalarning tadqiqotlarida bu g‘oyalar yoritilgan).

Gumanistik pedagogikada ta’limning markazida bola shaxsi turadi, u har bir yosh bosqichiga mos ravishda o‘yin, muloqot, san’at, sport, ijod kabi faoliyat turlari orqali o‘zini namoyon qilish va rivojlantirish imkoniyatiga ega bo‘lishi kerak. Ta’lim jarayonini gumanizatsiya qilishning asosiy tamoyillari quyidagilardan iborat (1.2.-jadval):

ISSN 3030-3907

1-jadval

Ta’lim jarayonini gumanizatsiya qilishning asosiy tamoyillari

№	Tamoyil nomi	Mazmuni	Pedagogik ahamiyati
1	**Bolaga qadriyatli munosabat**	Bola shaxsini hurmat qilish, uning fikrini bildirish huquqini tan olish, intizomiy jazolarsiz o‘z pozitsiyasini erkin ifoda etish imkoniyatini yaratish.	Bu tamoyil o‘quvchi shaxsini qadrlashga, o‘qituvchi va bola o‘rtasida ishonchli muloqotni shakllantirishga xizmat qiladi; o‘qituvchining kasbiy va ma’naviy yetukligini ifodalaydi.
2	**Subyekt–subyektli munosabat**	Pedagog va tarbiyalanuvchi o‘rtasidagi teng, ikki tomonlama hamkorlikka asoslangan faol munosabat bo‘lib, u an’anaviy “o‘qituvchi–ob’ekt” modeliga qarama-qarshi turadi.	Ta’lim jarayonida o‘quvchini faol ishtirokchiga aylantiradi, o‘z fikrini erkin ifoda etish va mustaqil qaror qabul qilish ko‘nikmalarini rivojlantiradi.
3	**Bolaning huquqlarini tan olish**	Bolaga ijodiy izlanish, xatoga yo‘l qo‘yish va o‘z qobiliyatini namoyon etish imkonini berish; uning shaxsiy o‘sishini rag‘batlantirish.	Bu insonparvar ta’limning asosiy ma’naviy tamoyilini ifodalaydi — “Nima qilsam ham, dunyoda yaxshilik miqdori ko‘payishi kerak” g‘oyasiga tayanadi. Shaxsning ijobiy o‘zgarishiga, o‘z-o‘zini anglashga va ijodiy rivojlanishga zamin yaratadi.

Zamonaviy maktab sharoitida bolalarning psixologik, fiziologik, didaktik va boshqa rivojlanish xususiyatlarini hisobga olgan holda, pedagoglarning kasbiy faoliyat mazmuni pedagogik ongni rivojlantirish, ya’ni o‘qituvchilarda shakllangan stereotip fikrlash, idrok va xulq modellarini o‘zgartirishga qaratilgan bo‘lishi lozim.

Bu holda, fanga oid vazifalar bilan birga, pedagoglar quyidagi bilimlarni kengaytirish imkoniyatiga ega bo‘lishlari kerak:

– ta’lim muhiti nima ekani, uning turlari, subyektlari, ta’lim muhiti tiplari va subyektlar o‘rtasidagi o‘zaro munosabat turlari haqida;

ISSN 3030-3907

– ta’lim muhitida bolalarning yoshga oid va shaxsiy rivojlanishining psixologik xususiyatlari haqida;

– ta’lim jarayonini psixologik va didaktik jihatdan loyihalash usullari haqida.

Shuningdek, pedagoglarda quyidagi ko‘nikmalarni shakllantirish uchun sharoit yaratilishi zarur:

– psixologik va didaktik maqsadlarni ajratish, shuningdek, psixologik vazifalarni ta’lim-metodik material va o‘quv jarayonini tashkil etishning didaktik shakliga o‘tkazish;

– ta’lim muhiti subyektlari o‘rtasidagi pedagogik o‘zaro munosabatning turli usullarini amalga oshirish;

– “nima uchun o‘qitish”, “qanday o‘qitish” va “kimni o‘qitish” savollariga nisbatan refleksiv pozitsiyani egallash.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Mudrik, A. V. Sotsialnaya pedagogika: ucheb. dlya stud. ped. vuzov / A. V. Mudrik / pod red. V. A. Slastenina. 3-ye izd., ispr. i dop. M.: Izd. sentr Akademiya, 2002.200 s.

2. Rogers, C. R., Stevens, B., Gendlin, E. T., Shlien, J. M., & Van Dusen, W. (1967). Person to person: The problem of being human: A new trend in psychology. Lafayette, CA: Real People Press

3. Zeer E. F., Breeders D. P., Lebedeva E. V., Tretyakova V. S., Kaigorodova A. E., Sychenko Yu. A., Plaksina L. T., Khrulev D. V., Tserkovnikova N. G. Personalizirovannoe obrazovanie v proekcii professional’nogo budushchego: metodologiya, prognozirovanie, realizaciya = Personalized education in the projection of the professional future: Methodology, forecasting, implementation [Internet]. Ekaterinburg: Russian State Vocational Pedagogical University; 2021 [cited 2022 Dec 19]. 120 p. Available from: https://elar.rsvpu.ru/bitstream/123456789/38199/1/978-5-8295-0791-6_2021.pdf (In Russ.)

4. Абульханова-Славская, К.А. Стратегия жизни / К.А. Абульханова-Славская. – М.: Мысль, 2001. – 158 с

5. Кон, И.С. Школьное насилие: буллинг и хейзинг [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://rumagic.com/ru_zar/sci_psychology/kon/1/j62.html

6. Маслоу, А., (2022). На подступах к психологии бытия. Москва: Академический проект. http://noolib.ru/files/tomIII/maslow_toward_a_psychology_of_being.pdf

7. Орлов Александр Борисович, Орлова Наталия Александровна Наука человека: Человекоцентрированный подход к общей персонологии (или История о чрезвычайном происшествии в благородном семействе наук) //

ISSN 3030-3907

Психология. Журнал ВШЭ. 2015. №2. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/nauka-cheloveka-chelovekotsentrirovannyy-podhod-k-obschey-personologii-ili-istoriya-o-chrezvychaynom-proisshestvii-v-blagorodnom (дата обращения: 05.11.2025).
8. Роджерс, К. Свобода учиться / К.Роджерс, Дж. Фрейберг. М.: Смысл, 2002. 527с.

ISSN 3030-3907